

13. Частухин Е. И. Специфика применения услуг коллективного инвестирования на развитых фондовых рынках / Е. И. Частухин // Экономический вестник Ростовского государственного университета. – 2007. – № 4. – Т. 5. – Ч. 2. – С. 285-289.
14. Чубаров В. В. Проблемы правового регулирования недвижимости / В. В. Чубаров. – М. : Статут, 2006. – 336 с.
15. Шкільова Н. В. Державне регулювання інформаційного забезпечення ріелторської діяльності: світовий досвід і Україна / Н. В. Шкільова // Актуальні проблеми державного управління. – 2010. – № 1(37). – С. 464.
16. Aalberts, Robert J., Siedel, George. Real Estate Law / Robert J. Aalberts, George Siedel. – Ohio : Cengage Learning, 2008. – 671 p.
17. Blond, John Marafino. Property / John Marafino Blond. – New York : Aspen Publishers Online, 2009. – 232 p.
- Building Code Act [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.e-laws.gov.on.ca/html/statutes/english/elaws_statutes_92b23_e.htm
- City of Toronto Act, 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.e-laws.gov.on.ca/html/statutes/english/elaws_statutes_06c11_e.htm
20. Hinkel, Daniel F. Essentials of Practical Real Estate Law / Daniel F. Hinkel. – New York : Cengage Learning, 2011. – 534 p.
21. Jennings, Marianne M. Real Estate Law / Marianne M. Jennings. – Ohio : Cengage Learning, 2007. – 716 p.

Рецензент: к.ю.н., професор Литвин О.П.

УДК 347.459

Маріц Д.О.,

*к.ю.н., доцент кафедри цивільних та адміністративно-правових дисциплін
Академії муніципального управління*

ДОГОВІР КОНСИГНАЦІЇ

Статтю присвячено договору консигнації. Визначено ознаки та сформульовано істотні умови цього договору, окрему увагу приділено порядку укладення та особливостям цього договору.

Статья посвящена договору консигнации. Сформулированы существенные условия, а также признаки договора консигнации. Особенное внимание уделено порядку заключения и особенностям этого договора.

The paper is dedicated to consignment contract. The essential terms and indications of consignment contract are provided. Emphasis is placed on the procedure and peculiarities of the contract.

Постановка проблеми. Багаторічний досвід передових країн світу підтвердив недоцільність відволікання уваги підприємців від основної діяльності на виконання функцій по здійсненню торговельних операцій власними силами. Адже для укладення договорів на новому ринку збуту своїх товарів і послуг необхідно не тільки володіти кваліфікованими

знаннями в певній галузі, але і спеціальною інформацією, в тому числі і про місце ринку і особливості місцевої торгівлі. Крім того, укладання договорів окремих категорій або у відношенні певного майна можливе тільки тими особами, які наділені особливим статусом або мають ліцензію на вчинення подібних дій. Ось чому в даний час звичайною практикою в таких випадках стає представництво інтересів зацікавлених осіб за певну винагороду професійними посередниками.

На сьогодні, в Україні існує велика кількість фірм, які займаються посередницькою діяльністю. Широка мережа партнерів таких фірм у країнах СНД та Європи, у різних галузях торгівлі, дозволяє здійснювати таку діяльність максимально вигідною для усіх учасників договірних відносин. При посередництві використовуються різні види договорів. У даній статті ми зосередимо увагу на договорі консигнації, який не зважаючи на широке використання у договірній практиці, є складною і нормативно не врегульованою договірною конструкцією.

Ступінь наукової розробки теми. Правовому регулюванню посередництва або посередницької діяльності, агентським договорам, присвячено праці таких авторів: Є.І. Богуславський, А.І. Дрішлюк, А.Г. Загородній, Р.О. Коротка, О.Д. Крупчан, А.М. Панченко, Ю.Д. Притика, В.В. Резнікова, договір консигнації у своїх працях розглядали: В.А. Васильєва, Л.А. Костенко, В.В. Луць.

Метою у досліджуваному аспекті є формулювання ознак та істотних умов договору консигнації. А серед основних *завдань*: визначення порядку укладення цього договору; розгляд судової практики; виявлення шляхів удосконалення правового регулювання цього договору.

Виклад основного матеріалу. У чинному законодавстві України відсутнє легальне визначення договору консигнації. Таким чином, на сьогодні, цей договір відноситься до не поіменованих договорів. Законодавство швидко змінюється : ті нормативні акти, які містили хоч якісь зачіпки щодо названого договору втратили чинність, а нові, на жаль, не з'явилися. Саме тому *є актуальним* питання правового регулювання договору консигнації та його особливостей. В.В. Луць визначає, що за договором консигнації одна сторона (консигнатор) зобов'язується за дорученням другої сторони (консигнанта) протягом певного строку і на певній території за обумовлену винагороду продавати від свого імені і за рахунок консигнанта поставлені на склад консигнатора товари [1, с. 270]. У вільній енциклопедії міститься таке визначення консигнації – це форма комісійного продажу товару, при якій його власник (консигнант) передає комісіонеру (консигнаторові) товар для реалізації зі складу комісіонера. При цьому товар, що надійшов на склад комісіонера залишається власністю консигнанта до моменту його реалізації. Як правило, якщо товар не реалізується тривалий час (наприклад, більше року), то він повертається назад консигнанту за його рахунок [2]. Наведені визначення дозволяють сформулювати наступні ознаки цього договору:

- договір консигнації є посередницькою торговельною операцією;

- предметом договору є надання послуг з реалізації товару, що обумовлюється конструкцією такого договору;
- може набувати ознак змішаного договору;
- має оплатний характер;
- наявність складу у консигнатора;
- торгівля проводиться від імені консигнатора;
- є різновидом договору комісії.

Отже, виходячи із вказаного визначення та з практики посередницької торгівлі приходимо до висновку, що консигнація є різновидом договору комісії. А відносини за комісійними договорами врегульовані чинним Цивільним Кодексом України (далі – ЦК України) [3], тому його норми поширюються і на договори консигнації. Таким чином, зважаючи на певні труднощі із правовим регулюванням даного договору, сторони на власний розсуд, виходячи із принципу свободи договору, можуть визначати умови договору консигнації. Крім того зміст договору консигнації може містити елементи інших договорів, зокрема договорів доручення, поставки, перевезення, зберігання, страхування, про надання послуг, і тому набуває характеру змішаного договору. Зокрема, В. Рєзнікова, зазначає, що посередницькі договори є договорами про надання послуг [4, с. 78]. Відповідно до ч. 2 ст. 628 ЦК України, сторони мають право укласти договір, в якому містяться елементи різних договорів (змішаний договір). До відносин сторін у змішаному договорі застосовуються у відповідних частинах положення актів цивільного законодавства про договори, елементи яких містяться у змішаному договорі, якщо інше не встановлено договором або не впливає із суті змішаного договору.

Зважаючи на відсутність нормативного регулювання цього договору, зупинимося на порядку укладення цього договору. Виходячи із ч. 1 ст. 6 ЦК України, сторони мають право укласти договір, який не передбачений актами цивільного законодавства, але відповідає загальним засадам цивільного законодавства. Однією із засад цивільного законодавства є свобода договору (п.3 ч. 1 ст. 3 ЦК України). Отже, виходячи із названої статті сторони мають укласти договір консигнації, на тих умовах, які впливають безпосередньо із визначення цього договору. Як відомо, у договорі можуть міститися істотні, звичайні та випадкові умови. Істотні умови відсутні до даної договірної конструкції, а від так істотної може бути будь-яка умова на якій наполягає одна із сторін. Господарський кодекс України (далі – ГК України) [5] у ч. 3 ст. 180 визначає, що при укладенні господарського договору сторони зобов'язані у будь-якому разі погодити предмет, ціну та строк дії договору.

Виникає питання чи є поняття «строк договору», визначене статтею 631 ЦК України, та поняття «строк дії договору», визначене частиною сьомою статті 180 ГК України, тотожними? Чи може відсутність строку дії господарського договору як істотної умови в розумінні статті 180 ГК бути підставою визнання його неукладеним? Вищий Господарський Суд України дає наступні роз'яснення на поставлені питання. Згідно із ч. 1

ст. 631 ЦК України строком договору є час, протягом якого сторони можуть здійснити свої права і виконати свої обов'язки відповідно до договору. Згідно із ч. 7 статті 180 ГК України строком дії господарського договору є час, впродовж якого існують господарські зобов'язання сторін, що виникли на основі цього договору. Оскільки змістом зобов'язання є права і обов'язки сторін, то поняття «строк договору» та «строк дії договору» є тотожними. Згідно із ч. 3 ст. 180 ГК України при укладенні господарського договору сторони зобов'язані у будь-якому разі погодити, зокрема, строк дії договору. Отже, строк дії господарського договору є його істотною умовою. Разом з тим, слід мати на увазі, що строк дії договору, який сторони зобов'язані погодити, не обмежений будь-яким максимальним строком. Тому сторони можуть визначити, що договір діє до припинення прав та обов'язків, які з нього виникли. При цьому слід враховувати, що за змістом статті 637, ч. 3, 4 ст. 213 ЦК України метою тлумачення договору є виявлення справжньої волі сторін, що згідно з ч.1 ст. 218 ЦК України недодержання сторонами письмової форми правочину, яка встановлена законом, не має наслідком його недійсність, крім випадків, встановлених законом, та що згідно з ч. 1 ст. 7 ЦК України цивільні відносини можуть регулюватися звичаєм, зокрема звичаєм ділового обороту. Згідно зі звичаєм, що склався в діловому обороті, незазначення в договорі строку його дії свідчить про волю сторін на встановлення правила, що договір діє до припинення зобов'язання, яке виникло з договору, виконанням або з інших підстав відповідно до закону. Отже, за відсутності в господарському договорі строку дії договору у суду немає підстав вважати його неукладеним, якщо докази, наявні у справі, не свідчать про те, що справжня воля сторін полягала у намірі досягти згоди про строк дії договору в майбутньому [6].

Отже, вважаємо що при укладенні договору консигнації сторони мають погодити ряд умов, зокрема, строки у які продукція має бути реалізована. Строк реалізації товару та строк дії договору не є тотожними поняттями. Так, строк дії договору може складати від трьох місяців до одного року, або від одного року до п'яти, що обумовлюється безпосередніми якостями речі. Відповідно строк реалізації – стосується лише конкретно визначеної партії товарів. За таких умов договір консигнації може набувати ознак змішаного договору. Крім того, якщо товар не був реалізований у передбачені строки, сторони можуть передбачити у договорі, що консигнатор зобов'язується викупити такий товар, або зобов'язується повернути його консигнанту за його рахунок.

У договорі консигнації сторонам важливо обумовити ціну товару, що реалізується. Консигнант може встановлювати як максимальну так і мінімальну вартість товару. Мінімальна ціна, це ціна нижче якої консигнатор не може реалізовувати товар. Максимальна ціна також може встановлюватись однак це може призвести до не конкурентоспроможності такого товару на ринку. У практичній діяльності консигнант і консигнатор

аналізують ситуацію, яка склалася з реалізацією товару на момент завершення строку дії договору і приймають узгоджене рішення щодо нереалізованого залишку. Якщо вони зацікавлені у подальшій співпраці, то консигнант погоджується на зменшення мінімально допустимого рівня ціни на нереалізовані товари. Розмір знижки встановлюється, як правило, в межах подвійної вартості транспортування товару від консигнанта до консигнатора та суми витрат на сплату обов'язкових зборів та податків.

Наступною умовою є умова про строк надходження платежів на рахунок консигнанта. Такі строки мають бути чітко встановлені у договорі. У договорі також необхідно передбачити розмір порядку виплати винагороди консигнатору. Така винагорода може бути визначена як певний відсоток від вартості реалізованої продукції, або це може бути чітко встановлена сума, яка міститься у оферті. Строк виплати винагороди також встановлюється у договорі.

Отже, істотними умовами договору консигнації, на наш погляд, є: предмет; строк дії договору; строк реалізації товару; строк надходження коштів на рахунок консигнанта; ціна; обумовлена винагорода.

Договір консигнації не рідко стає предметом судового оскарження. Розглянемо приклад із судової практики.

Так, 23.10.2006 року між позивачем та відповідачем було укладено договір консигнації № 25/10/к (далі-Договір) згідно умов якого позивач доручає, а відповідач приймає на себе обов'язок по оплаті продукції, отриманої на умовах консигнації в асортименті та цінах згідно специфікації яка є невід'ємною частиною цього Договору. Строк консигнації обумовлений в специфікаціях. Строк оплати продукції впродовж строку консигнації, та не більш 7 календарних днів після закінчення строку консигнації (пункт 1.3 Договору). В специфікації, що є додатком № 1 до Договору (а.с. 9) визначено, що строк консигнації становить 30 календарних днів з моменту відвантаження товару. Пунктом 1.4 Договору сторони передбачили, що в разі, якщо продукція не буде реалізована протягом строку консигнації, відповідач за згодою з позивачем зобов'язаний: - або придбати продукцію в свою власність, сплативши її повну вартість протягом 7 календарних днів; - або протягом 7 календарних днів, за свій рахунок повернути продукцію.

Так, позивачем умови Договору виконані в повному обсязі, згідно акту № 0006 від 04.12.2006 року передав, а відповідач отримав продукцію на загальну суму 12874,80 грн.

Відповідач вимоги Договору виконав частково, а саме перерахував позивачеві 4302,00 грн., що підтверджується актом звірки взаємних розрахунків станом на 27.09.2007 року (а.с. 11). Отже заборгованість відповідача складає 8572,80 грн. (12874,80 грн. 4302,00 грн.), розмір якої визнається відповідачем в судовому засіданні 02.02.2010 грн.

Згідно зі ст. 526 ЦК України зобов'язання має виконуватися належним чином відповідно до умов договору та вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, а за відсутності таких умов та

вимог - відповідно до звичаїв ділового обороту або інших вимог, що звичайно ставляться.

За таких обставин суд приходить до висновку, що позовні вимоги обґрунтовані відповідно до вимог закону та підлягають задоволенню.

Статтею 625 ЦК України визначено, що боржник, який прострочив виконання грошового зобов'язання за вимогою кредитора, зобов'язаний сплатити суму боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також 3% річних від простроченої суми за весь час прострочення.

Згідно наданих розрахунків 3% річних та збитків від інфляції, розмір 3% річних складає 753,23 грн., розмір інфляційних складає 5032,03 грн.

Так, вимоги позивача щодо стягнення з відповідача 3% річних та збитків від інфляції від простроченої суми обґрунтовані відповідно до вимог закону та підлягають задоволенню [7].

Наведена справа ілюструє часткове виконання грошового зобов'язання за договором. Крім грошових зобов'язань, за договором консигнації основні права і обов'язки сторін формулюємо наступним чином:

- обов'язки консигнанта: поставити товар на склад у кількості (асортименті, сортаменті, номенклатурі), за сортами, групами, підгрупами, видами, марками, типами, розмірами відповідно до специфікації, яка визначається за згодою сторін, якщо інше не передбачено законом; передати товар який відповідає вимогам якості; виплачувати винагороду консигнатору; прийняти не реалізований товар за власний рахунок, якщо інше не встановлено договором.

- обов'язки консигнатора: реалізовувати товар; представляти інтереси консигнанта; надавати своєчасний звіт про якість товару та його залишок; надавати інформацію о цінах конкурентів; забезпечувати схоронність товару під час зберігання їх на консигнаційному складі; повернути товар консигнанту, якщо він не був реалізований: запакувати та здійснити маркування товару, передати товар консигнанту, не пізніше 7 днів з моменту пред'явлення вимоги, якщо інший строк не встановлений договором; викупити нереалізований товар, якщо це передбачено договором.

В результаті дослідження приходимо до таких *висновків*: до особливостей договору консигнації належать: договори консигнації укладаються лише на збут товарів; у консигнаційних договорах, як правило, передбачається реалізація великих партій товару; договір консигнації укладають на визначений строк (строк дії договору та строк реалізації товару (місяць, квартал, тощо); узгоджують мінімально або максимально допустимі ціни реалізації товару або загальну суму виручки за поставлену партію товару; платежі за реалізовані товари переказують консигнанту після отримання консигнатором виручки від покупців в узгодженні проміжки часу (наприклад, раз на місяць, раз на квартал); визначають обсяг товарів, які одночасно зберігаються на консигнаційному

складі і поповнюються залежно від стану їх реалізації; цей договір повинен визначати порядок виконання консигнатором посередницьких послуг, а також визначати права та обов'язки сторін; умови і розмір винагороди консигнатора; умову щодо території, в межах якої здійснюється така посередницька діяльність; та інші необхідні умови, визначені сторонами; сторона, право якої порушено може застосовувати заходи оперативного впливу на порушника договірної зобов'язання, які передбачені законом або договором.

Таким чином, на підставі викладеного можна констатувати те, що перераховані фактори зумовлюють необхідність закріплення окремого правового регулювання договору консигнації у законодавстві. Першим кроком до реалізації цього завдання має бути легальне закріплення визначення поняття договору консигнації серед договорів про надання послуг у Цивільному кодексі України.

Використані джерела:

1. Контракти в підприємницькій діяльності : навч. посіб. – 2-е вид., перероб. і доповн. / В. В. Луць. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 572 с.
2. Вільна енциклопедія Вікіпедія. - [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wiki>. - Назва з екрана.
3. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–4. – Ст. 356.
4. Резнікова В. Поняття та особливості посередницьких договорів / В.Резнікова // Вісник Київського національного університету ім. Т.Шевченка. Юридичні науки № 85/2010.- С. 73-78.
5. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
6. Інформаційний Лист Вищого Господарського Суду України від 07.04.08 № 01-8/211 «Про деякі питання практики застосування норм Цивільного та Господарського кодексів України» [Електронний ресурс].– Режим доступа: <http://arbitr.gov.ua/news/709/> Офіційний сайт Вищого Господарського Суду України. – Назва з екрана.
7. Єдиний державний реєстр судових рішень. Справа № 7/276/09 [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/8253792>. - Назва з екрана.

Рецензент: д.ю.н., професор, академік АПРН України Луць В.В.